

Moudivláček

Obsah

- Zápis z členské schůze MOS 2
- MOS očima členů 4
- Mapování labutí 6
- Zajímavá pozorování 7
- Kam za ptáky Evropy 8
- Ptáci ohniváci 9
- Ptáci v Bibli 10
- Pozvánka na exkurze MOS 11
- Zapojte se do správních řízení 12
- Publikujte v Moudivláčkovi! 12
- Videokanál MOS 12

Vážení čtenáři,

časy jsou zlé... Mnozí z nás sedí za okny svých bytů, toužebně pokukují po probouzejícím se jaru dole v ulici a z radia či televize poslouchají děsivé zprávy o šíření virové nákazy. Ti šťastnější mohou vyrazit alespoň do přírody, ti v karanténě to musí vydržet doma. Ale vždyť i z pohodlí pokoje se dají pozorovat zajímavé věci! K uším mi doléhá chechtání poštolky a známý tlukot letek. Oči mi od monitoru počítače sklouzávají na protější střechu. Hřivnáči si zrovna povídali na okapu, když tu jim zábavu překazila nízkým náletem poštolka. Pohodlně se posadila místo nich a radostně vyloudila pár tónů. Musela jsem se pousmát. Tyto sousedské šarvátky mi nabízí nikdy nenudící divadlo již několik týdnů!

Opusťme ale nedobytnost bytů a vydejme se do bezpečí volné krajiny. Zvolna se procházím tichým, čerstvě osetým polem. Oči zarývám do rozpraskané půdy, s každým krokem se pod mou nohou zvedá mohutný oblak prachu. Ještě před pár lety tu byl mokřad. Ve vzdušných vírech se tu proháněly čejky, po blátě běhali kopipasi a z nebe se nesl melodický zpěv skřivanů. Dnes je tu ticho, pusto a prázdno. Ano, zemi trápí ohromné sucho. Sucho, které může mít opravdu velký dopad nejen na přírodu, ale i na lidi samotné...

Pryč ale od děsivých zpráv. Za okny je jaro v plném proudu. Stále noví a noví příležitostní ptáci ze svých zimovišť vybízí k procházkám, ale i k zapojení se do různých monitorovacích programů, které nám mohou objasnit, jak to s těmi ptáky opravdu je. Hoďme tedy víry za hlavu a vzhůru za výry, výřečky i dalšími ptáky ven, do přírody! A až se vrátíte domů, snad Vám dlouhé chvíle zpríjemní i Moudivláček.

Kateřina Ševčíková

Zápis z náhradního zasedání členské schůze Moravského ornitologického spolku (dále jen MOS) konaného dne 29. 2. 2020 na Ornitologické stanici Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10

Přítomní: dle prezenční listiny

Zasedání svolala předsedkyně MOS Kateřina Ševčíková písemnou pozvánkou rozeslanou všem členům MOS dne 28. 1. 2020. Vzhledem k tomu, že se k hodině konání (9:30 hod) nesešel potřebný počet členů, bylo posečkáno dalších 30 minut a po této době byla v souladu se stanovami zahájena náhradní schůze. Tato schůze je dle stanov usnášeníschopná bez ohledu na počet přítomných členů. Byly projednány následující body:

1) Přivítání, úvodní slovo a organizační záležitosti - Účastníky přivítala předsedkyně MOS Kateřina Ševčíková. Seznámila přítomné s předem zasláným programem, který bez doplnění o další body schválili přítomní jednohlasně. S organizačními záležitostmi seznámil přítomné vedoucí ORNIS Josef Chytil. Mimo jiné vyzval k seznámení se s novými přírůstky v knihovně ORNIS, pozval přítomné na vernisáž sezonní výstavy zabývající se čízbou ptáků a oznámil vydání nového čísla Zpráv MOS.

2) Zpráva o činnosti v roce 2019 a výhled na rok 2020 - Rámcovou zprávu (účast ve správních řízeních, organizace exkurzí a mnohé další) přednesla předsedkyně Kateřina Ševčíková. Mimo jiné se zpráva týkala i výrazného nárůstu počtu členů oproti minulým rokům, v roce 2019 přistoupilo 48 nových členů. J. Lehký seznámil s vyhodnocením zajímavého dotazníku, který byl členům rozeslán několik dnů před schůzí. Výsledky budou uvedeny na webu MOS a ve zpravodaji Moudivláček. J. Šafránek následně informoval o medializaci práce členů MOS, která je trvale na vysoké úrovni. Podstatné informace se týkaly mj. zimního, případně celoročního krmení ptáků. P. Kovařík seznámil přítomné s plánovaným sčítání hnízdících labutí velkých a vyzval je ke spolupráci. Z. Vermouzek následně vyzval i ke sledování hnízdění u invazivního druhu husice nilské. Další zpráva se týkala monitoringu ptačích oblastí; ten má za ČSO na starosti Ondřej Volf.

3) Zpráva o hospodaření za rok 2019 - Zprávu přednesla hospodářka Jana Lukášová. Podstatná informace se týká výsledku hospodaření, které bylo ztrátové zhruba v hodnotě 71 000 Kč. Ztráta byla vytvořena díky dlouhodobě zanedbávanému odpisu zásob (účtováno do nákladů), chybí zde i zaslání příslušné části členských příspěvků z ČSO za rok 2019 (částka nebyla zaslána ani za r. 2017 a 2018). Ztráta byla způsobena i vyplacením mezd za biologické dozory, jež MOS fakturoval na konci roku 2018. Souhrn hlavních výstupů zprávy o hospodaření je následující:

Výnosy:

Tržby z prodeje a služeb	50.166,00 Kč
Výnosové úroky	49,77 Kč
Dary	3.400,00 Kč
Dotace Statutární město Přerov.....	15.000,00 Kč

Členské příspěvky	0,00 Kč
Celkem výnosy	68.615,77 Kč

Náklady:

Materiál	36.293,50 Kč
Mzdové náklady	74.900,00 Kč
Daně a poplatky	89,00 Kč
Opravy a udržování	918,40 Kč
Cestovné	3.444,00 Kč
Ostatní služby	11.741,40 Kč
Ostatní náklady (poplatky...)	2.103,00 Kč
<u>Dary (podpora Zpráv MOS)</u>	<u>10.000,00 Kč</u>
Náklady celkem	139.489,30 Kč

Výsledek hospodaření.....-70.873,53 Kč

Členské příspěvky ještě ovlivní výsledek hospodaření do plusu zaúčtováním dohadné položky.

4) Plán akcí pro veřejnost – Kateřina Ševčíková informovala o akcích pro veřejnost, které proběhly v roce 2019, a seznámila s plánovanými akcemi pro rok 2020. Ty budou průběžně doplňovány a k dispozici na webových stránkách MOS, stejně jako budou publikovány v časopise Moudivláček. Zároveň zmínila hojnou účast na VTV Horní Vsacko v roce 2019 a pozvala na letošní VTV, které proběhne na Kralickém Sněžníku. Termín a bližší podrobnosti budou účastníkům včas oznámeny.

5) Vystoupení zástupce ČSO - Jménem výboru ČSO pozdravil účastníky M. Fejfar. Mimo jiné informoval o dalším průběhu výkupu pozemků a stavu areálu Josefovských luk, také o třech nově schválených rezervacích ČSO, z nichž jedna (Malá Lipová) se bezprostředně dotýká i Přerova. Zmínil rovněž členské exkurze ČSO. Informace ke všem aktivitám jsou na webu ČSO a budou k dispozici i prostřednictvím členských tiskovin. Důležitá informace se týkala podzimní schůze ČSO dne 17. 10. na hospitalu Kuks, která bude zároveň východočeskou (a celostátní) konferencí ČSO, na členské schůzi proběhne také volbou nového výboru ČSO.

Následovala polední přestávka s občerstvením.

6) Fúze Moravského ornitologického spolku a Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO - Program pokračoval zásadní informací. Kateřina Ševčíkové ohledně možných scénářů již dříve avizovaného spojení nyní formálně zcela nezávislého MOS s celostátní ČSO. Jedinou reálnou možností s nejmenším dopadem na obě organizace je dle mínění výboru fúze nově založeného spolku MOS - středomoravské pobočky ČSO a stávajícího MOS. Účastníci výroční schůze nepředložili žádný protinávrh, bylo tudíž přistoupeno k hlasování o uveденé fúzi. Ta byla jednohlasně schválena dříve schválenou veřejnou volbou (22 hlasů pro, proti 0, zdrželo se 0) všemi oprávněnými členy MOS (22 hlasů) s tím, že se nikdo nezdržel hlasování a nikdo nebyl proti. Stejnou cestou byl jednomyslně následně schválen i nový výbor MOS (předsedkyně K. Ševčíková, místopředseda J.

Šafránek, jednatel J. Chytil, hospodářka J. Lukášová, členové výboru O. Belfín, P. Kovařík, J. Lehký a J. Šírek).

7) Jiří Šírek – nový seznam avifauny Česka - Jednatel Faunistické komise ČSO přednesl výsledky dlouhodobé revize výskytu všech vzácných druhů ptáků na území Česka. Jedná se o přehled publikovaný v posledním čísle časopisu ČSO Sylvia (2019). Uvedl i nejnovější změny, jako např. dva nově uznané druhy avifauny Česka, husu krátkozobou a racka tenkozobého. Zároveň vyzval členy schůze k objevení čtyřstého ptačího druhu pro Českou republiku.

8) Příspěvky návštěvníků – K. Ševčíková ukázala fotografie z loňského výzkumného vikendu konaného v PO Horní Vsacko. Dále přítomné seznámila s výsledky z odchytové a kroužkovací akce Acorcephalus 2019 konané v CHKO Poodří, jíž se mnozí členové MOS účastní. Z Vermouzek následně promítnul krátký film o Josefovských loukách a zmínil pokroky v ochraně sýčka obecného v ČR. Bod byl zakončen krátkou diskuzí.

9) Závěrečné slovo a ukončení schůze - Předsedkyně spolku poděkovala za aktivní účast a popřála všem úspěšný rok 2020.

Zapsal: Josef Chytil, ověřila: Kateřina Ševčíková

MOS očima jeho členů – výsledky „předschůzové“ ankety

Před únorovou výroční členskou schůzí našeho spolku jsme zkusili oslovit naše členy s prosbou o vyplnění on-line dotazníku, který připravil výbor MOSu. Byl to pokus dozvědět se něco víc o nás členech a našem zájmu či vztahu k ptákům. Jak to tedy dopadlo?

Anketa měla 16 otázek týkajících se ptáků a spolku, a čtyři týkající se osoby respondenta. Zkusme se tedy na to podívat od konce – tedy, kdo jsou ti členové MOSu, kteří se k vyplnění dotazníku připojili.

Celkem nás odpovídalo 46, z toho 12 žen (26 %). Polovina respondentů (52 %) byla ve věku 41-60 let, čtvrtina (26 %) starší než 60 let. Členů mladších 40 let nám odpovědělo jen 10, což bylo trochu překvapivé. Předpokládali jsme, že podobný formát komunikace by mohl být právě doménou mladších ročníků. Zajímavé je rovněž zjištění, že 27 % dotázaných je vedle členství v MOSu současně také členem jiného ornitologického spolku či pobočky ČSO. Asi 30 % členů je členem MOS více jak 20 let, stejná část naopak pouze 1 – 2 roky.

Ale pojďme se podívat na to, jak jsme na tom „s těmi ptáky“ a ornitologií. Že jsme opravdu ornitologický spolek, by si mohl náhodný čtenář výsledků ankety domyslet už podle toho, že polovina z dotázaných (23) chodí „na ptáky“ vícekrát týdně a další pětina (9) alespoň 1x týdně. Většina ostatních (11) chodí alespoň 1x (a víc) do měsíce. Nejoblíbenějším cílem našich ptačích vycházek jsou lesy (61 %), v těsném závěsu pak blízké okolí obcí a měst (57 %) a rybníky a mokřady (45 %), 16 % (7 lidí) chodí rádo do parků. Pro upřesnění je třeba dodat, že zde mnozí dotazovaní volili více oblíbených možností (takže součet je vyšší než 100 %). Praktic-

ky všichni dotazovaní (91 %, 41 lidí) se starají o krmítko, drtivá většina (75 %) pak i vyvěsila ptačí budky. Překvapivým číslem je, že nepříliš častou aktivitou je krmení vodních ptáků (1 člověk), naopak hned 13 z nás (29 %) nějakým způsobem zabezpečilo skla proti nárazům ptáků.

Nejčtenějším ornitologickým periodikem je jednoznačně Ptačí svět - k jeho čtenbě se nepřiznali pouze 4 respondenti ze 45 odpovědivších. Dvě třetiny čtenářů mají v oblíbě také Zprávy MOS (69 %) a náš spolkový zpravodaj Moudivláček (65 %). Odbornější Sylvii čte třetina z nás.

Otázka, na jejíž zodpovězení jsme byli jako výbor opravdu velmi zvědaví, směřovala k tomu, kolik z nás a jak se zapojuje do takového toho serióznějšího bádání o ptácích. Není překvapením, že nejobvyklejší formou zapojení je „prosté“ zapisování pozorování druhů do faunistické databáze ČSO AVIF. Více jak 50 % lidí se zapojilo i do programu Jaro ožívá. Asi čtvrtina z nás se účastní sčítání kání, jednotného programu sčítání ptactva anebo patří mezi kroužkovatel. Jednotlivě se však zapojujeme i do monitoringu v ptačích oblastech, ochraně konkrétních druhů nebo specializovaných programů (např. RAS).

Jednou z „vlajkových lodí“ činnosti MOSu jsou bezesporu exkurze pro veřejnost. Jsou tradiční a soudě dle počtu účastníků i oblíbené. Ale víme vlastně, jak se na ně dívají naši členové. Navštěvují je, nebo je to jako pověstná „kovářova kobyla“? Téměř polovina dotázaných odpověděla, že na naše exkurze nechodí, další čtvrtina pak pouze minimálně. Důvodů, proč se někdo neúčastní exkurzí, bylo (překvapivě), více, než jednoznačných NE v předchozí otázce. Z 29 odpovědí můžeme namátkou vybrat: mám to daleko; jsem na mateřské; jsem tu krátce; nemám rád větší množství lidí (příp. „nejsem stádní typ“); jsou mimo moji oblast; často musím být o víkendech v práci. Nicméně odpověď „ nestíhám - není čas“ byla asi nejčastější, v různých modifikacích sedmkrát.

Podobně pestré odpovědi byly i ohledně účasti na členské schůzi MOS. Zde 2/3 respondentů přiznaly, že schůzí se neúčastní. Jako důvod se v další otázce opět rozepsali. K zamyšlení pro výbor, až bude chystat příští schůzi, jistě poslouží hlavně následující odpovědi: „Nemám rád suché schůzování! Většinou jsou v nevhodný čas. Je to stále dokola... Je možný on-line záznam schůze, který se dá shlédnout později v mém čase doma? Byl jsem na jedné a byla moc dlouhá. Kdyby byla jen dopolední, bylo by to lepší... “

Poměrně dobrou vizitkou práce výboru by pak mohlo být zjištění, že 93% dotázaných členů MOSu má o jeho činnosti dostatek informací. Nejsledovanější jsou hromadné e-maily od výboru, pravidelně je sleduje 36 dotázaných. Méně lidí pak čte web, časopis Moudivláček nebo Zprávy MOS.

Zajímá nás také názor na to, jak se členové dívají na to, že MOS se prostřednictvím výboru hlásí do správních řízení nejrůznějších úřadů v regionu, které se zabývají např. kácením dřevin, výjimkami z ochrany živočichů, stavbám potenciálně ohrožujícím nejen ptáky atp. Většina (70 %) dotázaných to hodnotí jako skvělé a fandí nám. Dalších 12 lidí (27 %) by snad dokonce bylo ochotných nám s tím i

nějak pomoci. Pouze jediný hlas (shodou okolností autor dotazníku i tohoto článku ☺) si dovolil zpochybnit ono nadšení a zvolil možnost: „Hm, když na to máte čas ... a netrpí tím trochu ochrana ptáků?“

Velmi zvědaví jsme byli i na to, co by vlastně členové spolku chtěli, co by pro ně mohl výbor ještě udělat či vymyslet. Když pomíneme nereálná přání typu založení pobočky na Karlovarsku, tak zajímavými náměty byl třeba návrh na profesionalizaci či na uspořádání konference. Sedm dotazovaných odpovědělo v tom smyslu, že MOS už toho dělá dost a nic nového není třeba.

Závěrem bych chtěl za výbor MOSu poděkovat všem, kteří se do ankety zapojili. Ono je opravdu těžké pracovat pro spolek, který sice má desítky či stovky členů, ale členů, které jste nikdy neviděli, nepotkali na společné akci, neznáte jejich názory ani vztah k ptákům či našemu spolku. Věřím, že nám podrobnější informace pomohou udělat něco víc pro nás, hrdé členy Moravského ornitologického spolku, i pro ptáky.

Jiří Lehký, e-mail: jiri.lehky(at)nature.cz

Zapojte se do mapování hnízdících labutí!

Labuť velká. Elegantní, všem dobře známý pták pověstný svou partnerskou věrností. Labutě však na území České republiky začaly trvale hnízdit až po 2. světové válce, a to díky vysazení polodivokých ptáků, jejichž mláďata se v krajině usazovala již zcela volně. Nejvyšší početnosti hnízdících párů na území ČR bylo zřejmě dosaženo během druhého hnízdního mapování v letech 1985 – 1989 (600 – 700 párů). Od té doby se populace stabilizovala a mírně poklesla na odhadovaných 440 – 500 párů v letech 2001 – 2003. Jak to ale vypadá s labutěmi dnes?

Abychom získali odpověď na tuto otázku, budeme muset vyrazit do terénu. V 80. letech minulého století organizoval J. Hora v celém Československu sčítání hnízdících labutí. Bližší údaje o hnízdících labutích pocházejí ze střední Moravy, resp. z tehdejšího Severomoravského kraje, ještě z roku 1996, zimující labutě byly sčítány ještě v roce 2000 a 2001. Proto tedy J. Hora přišel s nápadem celou akci zopakovat. A právě dobře známá labuť vybízí k zapojení široké veřejnosti, nejen profesionálních či amatérských ornitologů. Do akce by se měly zapojit všechny moravské pobočky ČSO a je tu tedy šance posčítat celou Moravu.

Jak tedy na to? Metodika je jednoduchá:

1. Zkontrolovat zvolené velké i malé vodní plochy a zaznamenat, zda byla přítomna rodinka s mláďaty, nehnízdící ptáci, nebo jestli labutě pozorovány nebyly. Ano, i negativní kontroly, při nichž se žádné labutě nezjistí, jsou velice důležité – proto je, prosím, zapisujte.
2. Na lokalitě zaznamenat počet hnízdících párů, a kolik má každý z nich mláďat. Mláďata pak rozlišit na bílá a šedá.

3. Vítané jsou i doplňující informace, např. umístění hnízda, počet vajec (hnízda cíleně nekontrolovat), příčina neúspěšného hnízdění, zbarvení nohou samce a samice, ale i počet nehnízdících ptáků nebo přítomnost husice nilské... A samozřejmě vše další, co Vás napadne.
4. Svě údaje zapisujte do databáze birds.cz. Negativní kontroly můžete vložit jako kompletní seznam pozorování nebo, a lépe, když nám seznam kontrolovaných lokalit společně s datem o kontrole zašlete na spolkový e-mail: info@mos-cso.cz. V roce 2021 se pak budou údaje zapisovat do speciální tabulky.

Sčítání bylo domluveno na letošní rok a tak to bylo avizováno i na členské schůzi MOS s tím, že proběhne v jednom konkrétním termínu v červnu. Vzhledem k aktuální situaci plné různých omezení se však jednotlivé pobočky ČSO, které akci chtěly letos realizovat, dohodly, že hlavní sčítací termín bude vhodné odložit až na rok 2021. V roce 2020 proto proběhne místo toho jakési „zkušební“ sčítání – což však rozhodně neznamená, že bychom měli v kontrole rybníků, jezer a vodních nádrží zahálet. Výsledky nám pomohou odhadnout, které lokality je během „hlavního“ mapování důležité prioritně zkontrolovat, ale můžeme se dozvědět třeba i to, že některou lokalitu labutě opustily, nebo se naopak přistěhovaly nově, a mnohé další zajímavosti.

Nezbývá, než předem poděkovat všem, kteří se mají chuť do sčítání zapojit, a popřát jim s labutěmi mnoho nezapomenutelných okamžiků. Pevně věříme, že se podaří nasbírat mnohé informace, které pomohou podhalit tajemství těchto úctyhodných opeřenců. A po této zkušební sezóně se pak budeme těšit na příští rok, kdy proběhne v červnu jednorázové sčítání „naostro“.

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Petr Kovařík, e-mail: kov.petr(at)seznam.cz

Zajímavosti ze střední Moravy za říjen 2019 - březen 2020

Zima, kterou zahrnuje většina popisovaného období, byla mimořádně mírná a skoro bez sněhu. Minimum mrazivých dnů, nadprůměrné teploty a sněhová pokrývka zahrnovala jen nejvyšší polohy, v nížinách trocha sněhu napadla, ale prakticky ihned roztála. Tento fakt znamenal, že vodní plochy zamrzly jen nakrátko, řeky vůbec a v krajině to vypadalo spíš, jako na jaře. To mělo samozřejmě vliv na výskyt ptáků a jejich rozptýlení po krajině.

Na vodách se nijak výrazně nekoncentrovaly kachny ani husy, ani jiní vodní ptáci. Byli zřejmě rozptýleni na širším území. Přesto bylo možné sledovat některé severské druhy, jako hoholy severní, morčáky velké a bílé, ojediněle i morčáka prostředního nebo turpana hnědého, mezi husami se objevily na střední Moravě raritní bernešky – bělolící i rudokrká. Husy běločelé se shromáždily před odletem na rybníčnatých lokalitách, třeba v Tovačově to bylo v březnu i přes 500 ptáků. Velmi brzy obsadily svá hnízdiště husy velké, takže již koncem března vodily mladé.

Dravci po bohaté hraboší sezóně zůstali na polích. Bylo možné se potkat s rorhem velkým, kání bělochostou, dřemlíkem nebo luňáky červenými, pravidelně s pilichy a káněmi rousnými. V Přerově opět zimoval sokol stěhovavý a byl vděčným fotografickým objektem na elektrárenském komíně. Nejen na podzim, ale už od února protahovali krajinou jeřábi popelaví. Díky teplému předjaří přilétly brzy čejky, špačci, skřivani a jiní časní jarní migranti, většinou už počátkem února. Z rackovitých potěšil racek mořský počátkem února v Tovačově, jinak ale tradiční zimoviště na Tovačovsku byla na racky mimořádně chudá.

Z pěvců zmíním výskyty sněhulí, objevily se na Prostějovsku v počtu až 16 ptáků a zdržely se od prosince do února. Invaze pěvců ze severu se ale nekonaly, brkoslavi se objevili jen vzácně a v malém počtu na několika lokalitách, počty čечetek ani čížků zdaleka nedosáhly počtů jako v letech tužších zim nebo letech invazních.

Drop velký, který se objevil v polovině srpna roku 2019 na Kroměřížsku a pak na Prostějovsku, se zdržoval prakticky na stejném poli až do poloviny února. Udělal si krátký výlet k Přerovu, ale tím zřejmě jeho pobyt na střední Moravě skončil. Ve dnech 20. a 21. března se objevila ještě větší, a nečekaná rarita – drop malý. Objeven byl u letiště v Hranicích a další den se přesunul k Lešné u Valašského Meziříčí. Jednalo se o obrovské překvapení – tento druh nebyl u nás zjištěn od konce 50. let minulého století, je vzácným a ubývajícím prvkem evropské avifauny. Je zajímavé, že i jeho poslední záznamy spadají do oblasti střední a severní Moravy.

Jiří Šírek, e-mail: jirka.sirek(at)seznam.cz

KAM za ptáky v Evropě

Nedávno se zrodil nový web pro milovníky pozorování ptáků – ptáčkaře, či chcete-li birdery, či birwatchery. Na výzvu jeho autorů rádi přetiskujeme tiskovou zprávu:

Nový web pro pozorování ptáků v Evropě

Kam vyrazit za ptáky v Evropě? Občas může být obtížné získat dobré informace o birdingu po celé Evropě. Nově spuštěný web www.birdingplaces.eu to může výrazně zlepšit. Na webu najdete nejlepší místa (tzv. birdingspoty) celé Evropy, pěkně na jednom místě. U každé lokality pak přesně i ty informace, které obvykle potřebujete, když vyrážíte za ptáky.

Své oblíbené lokality můžete sdílet s ostatními ptáčkaři – birdery. Stačí kliknout na „Přidat Birdingplace“, přihlásit se a web vám ukáže cestu. Tímto způsobem si pozorovatelé ptáků v celé Evropě navzájem pomáhají při hledání nejlepších míst pro pozorování ptáků. Přidávání nových lokalit může pomoci „přežít“ dlouhé zimní večery, kdy se za ptáky moc chodit nedá. U příležitosti zahájení činnosti webu Birdingplaces.eu mají nyní všichni ptáčkaři šanci vyhrát špičkový model dalekohledu Leica. Stačí přidat alespoň 5 nových lokalit. Více informací o

této výzvě najdete na www.birdingplaces.eu/go-in-and-win. Zde bychom dodali, že v době přepisování této zprávy tam z ČR bylo pouze 5 lokalit a z celé Moravy pouze jedna (Heřmanský stav).

Birdingplaces.eu je nekomerční web k volnému použití pro ptáčkaře (birdery) celé Evropy. Tvoří je sami ptáčkaři s cílem zpřístupnit radosti ptáčkaření široké veřejnosti a přispět tak i k ochraně ptáků.

Podívejte se na www.birdingplaces.eu, najdete skvělá místa - birdingspoty nebo přidejte své oblíbené a pomozte nám vyplnit mapu v České republice.

PS: web je sice v angličtině, ale pokud si jako jazyk nastavíte češtinu, budete mít alespoň všechna jména ptáků v češtině.

Výbor MOS, e-mail: [info\(at\)mos-cso.cz](mailto:info(at)mos-cso.cz)

Ptáci ohniváci

Vědci přišli na to, co australští Aboridžinci vědí desítky tisíc let: Požáry v Austrálii rozšiřují ptáci. Aktuální objev australských vědků možná šokuje, ale dá se jen stěží považovat za novinku: domorodí Aboridžinci jsou o této informaci zpraveni dobře 40 000 let. A vysvětluje to, proč tři druhy místních dravců (luňáka hnědého a hvízdavého a raroha proměnlivého) nazývají tito původní obyvatelé ve své zoologické mytologii ohnivými ptáky.

Na téma cíleného šíření požárů opeřenci upozornil už v šedesátých letech minulého století doktor Phillip Waipuldanya Roberts, ale prakticky nikdo mu nepřikládal váhu. Celý ten nápad zněl totiž naprosto šíleně a neuvěřitelně. Požáry jsou přirozené, ale někdo jim pomáhá. Každý rok tu shoří okolo 18 % rozlohy savan, tedy něco kolem 1,89 milionů kilometrů čtverečních. Tamní hasiči z toho pochopitelně moc radost nemají, a vyvíjí nemalé úsilí, aby se ničivé plameny nedotkly lidských sídel. Moc se jim to ale nedaří. Nová ohniska požárů se jako z uděláním objevují míle před hlavní ohnivou stěnou, se kterou bojují, případně začnou hořet místa za existujícími bariérami, preventivně vypálenými plochami, řekami nebo širokými silnicemi. Tyhle ohnivé přeskoky, které jim značně komplikují práci a vystavují jejich životy smrtelnému nebezpečí, navíc působí dost nenáhodným dojmem. A nedají se moc vysvětlit tím, že by jiskru odnesl k místu nového požáru vítr. Že by tedy v místě působil nějaký zlomyslný žhář?

Etnobiolog Mark Bonta rozhodně souhlasí. „Jen pachatele není třeba hledat mezi lidmi. Na vině jsou dravci.“ Cože? Ano, Bonta spolu s kolegy zaznamenal podrobně celý proces umělého zakládání požárů ptáky. Dravci se nejprve přiblíží těsně za plamennou stěnu hlavního požáru, který postupuje krajinou. A tady si do zobáků či pařátů nasbírají doutnající větvičky. S nimi pak zamíří před hlavní požár (o 300 - 1200 metrů dopředu), kde na příhodném suchém místě svůj zápalný náklad upustí. Šance, že tím rozdělají další požár, jsou velké. Už proto, že podobný podpalovací cyklus mohou několikrát opakovat.

A proč by něco takového dělali? Plameny totiž vypudí z úkrytů bezpočet živočichů: hadů, ještěrek, hlodavců a drobných vačnatců. Žhářské dílo jim je naservíruje jako na stříbrném podnose. Zvířata hnaná plameny a do plamenů se prakticky nekryjí a jsou velmi snadnou kořistí dravců. A po každém požáru zůstane na spáleništi bezpočet ohořelých mršin, které mohou draví ptáci dále konzumovat. Oheň, kterému trochu pomohou, jim nachystá skutečné hody. Tato pozorování později potvrdil ornitolog Bob Gosford. „Je v tom jasný záměr. Na šíření ohně se současně podílí stovky dravců, protože každý z nich má díky tomu zajištěn dostatek potravy,“ říká Gosford. „Rozdělování ohně jsme brali jako ryze lidskou záležitost, ale evidentně v tom nejsme sami. Dravci sice nepoužívají sirky, ale výsledek je stejný. Pokud jde o náš objev: není to vlastně žádný zázrak. Neobjevili jsme nic, protože o tomhle už desítky tisíc let věděli Aboridžinci. A navzdory silnému skepticismu jsme jen potvrdili to, co jim už dávno bylo zřejmé,“ dodává Bonta.

Volný přepis Jiří Lehký, e-mail: jiri.lehky(at)nature.cz

Ptáci v Bibli

OREL: Hebrejské "nešer" má zřejmě stejně obecnou platnost jako české "orel". Může označovat všechny velké dravce a na mnoha místech (většinou v obrazném užití) poskytuje vodítko k určení druhu. Na dvou místech je ale "nešer" překládáno nikoli slovem "orel", nýbrž slovy "sup" a "orlice": „Udělejte si širokou lysinu jako orlice" (Micheáš 1,16), ekumenický překlad "jako sup", což značí, že jde o supa bělohlavého, jehož světlá lysina na hlavě kontrastuje s opeřením hlavy všech druhů orlů. Někteří odborníci se domnívají, že "nešer" by se všude mělo překládat jako "sup bělohlavý". Podobně je tomu s řeckým "ἄετοl" v Matoušovi 24.28, kde v ekumenickém překladu stojí „slétnou se i supi", zatímco Bible kralická se ještě drží výrazu "orlice". V tomto případě se evidentně jedná o supy, kteří se slétávají k mrtvole. Orel jako pták rituálně nečistý byl u Izraelců vyloučen z požívání. Naopak u Římanů a Peršanů bylo pěkné orlí postavy používáno k označení válečných praporů neboť orel byl u nich symbolem slunečního božstva. Když král Herodes umístil nad chrámový vchod v Jeruzalémě římského orla, dopustil se asi stejné urážky náboženských citů, jako když Antiochus Epifanes postavil v chrámě oltář Diovi. Není divu, že jej Židé strhli ještě za Herodova života. S lidským tělem a orlí hlavou je na asyrských sochách znázorňováno božstvo Nizroch (sr. hebr. neser). Bible se zmiňuje o zápasu Nizrocha se lvem nebo s býkem. Netřeba také zdůrazňovat, že orel byl odedávna symbolem královské moci. K orlici je v Ezechieově podobenství přirovnáván babylonský král Nabuchodonozor, který v r. 597 odvedl do vyhnanství Joakima a na trůn v Jeruzalémě dosadil Sedechiáš: "Takto praví Panovník Hospodin: Orlice veliká, velikých křídel a dlouhých brků, plná peří, strakatá, přiletěvši na Libán, vzala vrch cedru. Vrch mladistvých ratolestí jeho ulomila, a přenesla jej do země kupecké..." (Ezechiel 17,3-7). Orel je také symbolem

evangelisty Jana, neboť se, podle výkladu církevních otců, v Prologu svého Evangelia jakoby vznesl do výšin tajemství Boží Trojice.

ORLICE MOŘSKÁ (hebr. "oznijáh", snad „káně“, jiné české překlady orel mořský, orlovec, sup hnědý, sup, nesýt, sahan): Dravý pták, proslulý rychlým letem, bystrostí, velikostí a dalekozrakostí, stavějící hnízdo na vysokých skalách: „Zdali k rozkazu tvému vzhůru se vznáší orlice, a vysoko se hnízdí? Na skále přebývá, přebývá na špičaté skále jako na hradě, odkudž hledá pokrmu, kterýž z daleka očima svýma spatřuje. Ano i mladí její střebí krev, a kde těla mrtvá, tu i ona jest.“; „Bys pak vysoko udělal hnízdo své jako orlice, i odtud tě strhnu, dí Hospodin.“ Bible připomíná mimořádnou péči orlice při výchově mláďat, pudí je z hnízda, zhotoveného z trní a vystlaného peřím a měkkou travou, tím, že toto peří a trávu vytrhává, když nastává čas, aby samostatně létala, přitom však jim vlastními křídly poskytuje podporu, když jsou unavena, nosí je na křídlech svých: „Jako orlice ponouká (pudí) orličátek svých, sedí na mladých svých, roztahuje křídla svá, bere je, a nosí je na křídlech svých," nebo. „Sami jste viděli, co jsem učinil Egyptským, a jak jsem vás nesl na křídlech orličích, a přivedl jsem vás k sobě.“ Obraz „nesení na orlích křídlech" (křídlech orličích) vyjadřuje velikou péči Boží lásky o svůj lid.

Žalm 103 pak pravděpodobně navazuje na starou pověst, že orlice, dosáhnuvši vysokého věku, letí až k slunci, jež jí sežehne křídla. Spadne do moře a vynoří se znovu omládlá. Známa je řecká podoba této představy: pověst o ptáku Fénixovi: „Kterýž nasycuje dobrými věcmi ústa tvá, tak že se obnovuje jako orlice mladost tvá." Na tutéž pověst snad naráží i Izaiáš: „Ale ti, jenž očekávají na Hospodina, nabývají nové síly. Vznášejí se peřím jako orlice; běží, a však neumdlévají, chodí, a neustávají." Možná však, že tu jde pouze o narážku na její dlouhý věk. Micheáš má snad na mysli spíše supa než orlici (viz orel), ačkoli se ve starověku věřilo, že i orlice shazuje peří: „až na něm vlasy zrostly jako peří orličí, a nehty jeho jako pazoury ptačí."

Ladislav Kačaba, e-mail: ladakacaba(at)seznam.cz

Pozvánka na exkurze MOS

Kvůli nařízení vlády v roce 2020 neproběhnou exkurze k vítání ptačího zpěvu. Ze stejného důvodu se neuskuteční ani Výzkumný terénní víkend, který byl plánován do PO Kralický Sněžník. Doufejme, že epidemie koronaviru umožní alespoň konání procházek za ptačími sousedy i další akce plánované na červen. Aktuální situaci sledujte na: <http://mos-cso.cz/exkurze/>.

Červen 2020 – Ornitologická exkurze na Záhlinické rybníky

Bude upřesněno.

Exkurzi povede: Martin Vymazal (mob.: 608 368 333, e-mail: mvymazal@seznam.cz) a Josef Chytil (mob.: 724947544, e-mail: chytil@prerovmuzeum.cz)

Červen 2020 – Za tajemstvím sousedů v Olomouci

Bude upřesněno

Exkurzi povede: Kateřina Ševčíková (mob. 776 746 980, e-mail sevcikovaka@seznam.cz)

Červen - červenec 2020 (bude upřesněno) – Za tajemstvím sousedů ve Zlíně.

Exkurzi povede: Evžen Tošenovský (mob.: 777 771 196, e-mail: tosenovsky@birdlife.cz) a Lenka Kozubík Pechová

Červenec 2020 – Exkurze za vlhami

Bude upřesněno.

Zapojte se do správních řízení!

Zajímá Vás, co se děje okolo? Proč se támhle pokácel strom, tam se staví silnice či se opravuje koryto potoka? Chtěli byste aktuální dění ve Vašem okolí ovlivnit? MOS se účastní správních řízení týkajících se ochrany přírody v Olomouckém a Zlínském kraji. A díky tomu má možnost do mnohých záležitostí zasáhnout a třeba je i trochu ovlivnit. Ale ne všechny kouty rozsáhlého území působnosti známe, a tedy není v našich silách se ke všemu vyjádřit dostatečně. A tady můžete přijít na řadu Vy. Dejte nám vědět na e-mail (info@mos-cso.cz) a my Vás budeme informovat o tom, co se děje ve Vašem okolí. Budeme vděční za postřehy místních znalců, které povedou k lepší ochraně nejen ptáků.

Publikujte v Moudivláčkovi!

Pozorovali jste zajímavého opeřence? Máte nezapomenutelný zážitek z terénu nebo z exkurze? Chcete sdělit ostatním členům MOS něco neslýchaného? Napište příspěvek do Moudivláčka! Své příspěvky týkající se tématu ptáků nebo moravské ornitologie zasílejte na e-mail: info@mos-cso.cz. Aktuální příspěvky lze umístit i na webových stránkách Moravského ornitologického spolku www.mos-cso.cz.

Navštivte videokanál MOS na YouTube

Již více než 700 videí ptáků, ale i dalších skupin organismů si můžete prohlédnout na videokanále MOS na www.youtube.com/MOS1932.

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zasílání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, e-mail: info@mos-cso.cz, www.mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Kateřina Ševčíková (luňák hnědý), grafická spolupráce – Jiří Kaláček. Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 30 ks. Číslo 1/2020 vyšlo 10. 5. 2020.

